

УДК 316.4-044.332:004]:329.75

DOI <https://doi.org/10.32782/humanitas/2024.3.16>

Віктор ОРДИНОВИЧ

магістр за спеціальністю «Інтелектуальні системи прийняття рішень», архітектор рішень / керівник технічної команди, ТзОВ «Н-ікс», вул. Стороженка, 32, м. Львів, Україна, 79018

ORCID: 0009-0004-3622-2526

Бібліографічний опис статті: Ординович, В. (2024). Роль інформаційних технологій в соціальній реінтеграції ветеранів/ветеранок війни. *Ввічливість. Humanitas*, 3, 112–116, doi: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2024.3.16>

РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В СОЦІАЛЬНІЙ РЕІНТЕГРАЦІЇ ВETERANІВ/ВETERANOK ВІЙНИ

Відкрите повномасштабне вторгнення росії в Україну загострило ряд соціальних проблем, які потребують негайного вирішення. Одна з них – соціальна реінтеграція ветеранів / ветеранок війни до цивільного соціуму. Процес адаптації ветеранів / ветеранок війни до мирного середовища та повернення їх до більш-менш повноцінного життя є складним, вимагає багато часу та зусиль і потребує застосування відповідних механізмів, засобів і технологій, серед яких важливе місце займають інформаційні технології. Дослідження зосереджено на аналізі та оцінці ролі інформаційних технологій, що можуть бути використані для соціальної реінтеграції ветеранів / ветеранок війни, зокрема, інформаційні ресурси з надання соціальних пільг та допомог, інтерактивні платформи для професійної орієнтації та навчання, он лайн-спільноти для соціальної підтримки особи та ін. Дослідженням виявлено, що використання інформаційних технологій може значно полегшити доступ ветеранів / ветеранок війни до різних соціальних послуг, а також сприяти їх ефективній соціальній реінтеграції. Результати дослідження підкреслюють необхідність розробки нових інформаційних технологій та упровадження вже існуючих з тих, які були апробовані та схвалені ветеранами / ветеранками війни, у програми допомоги, що їм надається, з метою забезпечення їх належної підтримки та сприяння їх швидкому та якісному поверненню до цивільного життя. У статті підкреслено також важливість створення єдиного інформаційного простору для соціальної роботи з особами, які опинились в складних життєвих обставинах, у тому числі – з ветеранами / ветеранками, що суттєво полегшить оформлення для них всіх видів соціальної допомоги і пільг. У перспективі необхідно дослідити закордонний досвід використання інформаційних технологій у реінтеграції учасників бойових дій в цивільний соціум з метою імплементації кращих його зразків в Україні.

Ключові слова: війна, ветеран / ветеранка, соціальна робота, соціальна реінтеграція, соціальна адаптація, інформаційні технології, навчання.

Victor ORDYNOVYCH

Master Degree “Intelligent Decision-Making Systems”, Solution Architect / Technical Lead, N-iX LLC, 32 Storogenks str., Lviv, Ukraine, 79018

ORCID: 0009-0004-3622-2526

To cite this article: Ordynovych, V. (2024). Rol informatsiynih tehnologiy v sotsialniy reintegratsii veteraniiv/veteranok viiny [The role of information technologies in the social reintegration of war veterans]. *Vvichlyvist. Humanitas*, 3, 112–116, doi: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2024.3.16>

THE ROLE OF INFORMATION TECHNOLOGIES IN THE SOCIAL REINTEGRATION OF WAR VETERANS

Russia's open, full-scale invasion of Ukraine has exacerbated a number of social problems that require immediate resolution. One of them is the social reintegration of war veterans into civilian society. The process of adapting war veterans to a peaceful environment and returning them to a more or less full-fledged life is complex, requires a lot of time and effort, and requires the use of appropriate mechanisms, means and technologies, among which information technologies occupy an important place. The research is focused on the analysis and evaluation of the role of information technologies that can be used for the social reintegration of war veterans, in particular, information resources for the provision of social benefits and assistance, interactive platforms for professional guidance and training, online communities for social support of a person, etc. The research revealed that the use of information technologies can significantly facilitate the access of war

veterans to various social services, as well as contribute to their effective social reintegration. The results of the study emphasize the need for the development of new information technologies and the introduction of existing ones, which have been tested and approved by war veterans, into the assistance programs provided to them, in order to ensure their proper support and facilitate their quick and high-quality return to civilian life. The article also emphasizes the importance of creating a single information space for social work with persons who find themselves in difficult life circumstances, including veterans, which will significantly facilitate the registration of all types of social assistance and benefits for them. In the future, it is necessary to study the foreign experience of using information technologies in the reintegration of combatants into civil society in order to implement the best examples of it in Ukraine.

Key words: war, veteran, social work, social reintegration, social adaptation, information technologies, training.

Актуальність проблеми. Проблема реінтеграції ветеранів / ветеранок війни в цивільний соціум є надзвичайно актуальною в сучасній Україні. За оцінками Міністерства у справах ветеранів України, чисельність ветеранів / ветеранок, членів їхніх сімей та сімей загиблих воїнів сьогодні сягає близько 3 млн. осіб, а після перемоги становитиме близько 20 відсотків від загальної чисельності населення країни. При цьому, сьогодні значну частку осіб означеної категорії складають люди працездатного віку, потреби яких виходять за рамки лише соціального захисту та системи пілґ (Адаптація, 2024).

Політика щодо повернення (реінтеграції) ветеранів / ветеранок війни до цивільного життя та підтримка їхніх родин потребує об'єднаних зусиль з боку держави, бізнес середовища та громадянського суспільства. Успіх реалізації такої політики залежить від участі ветеранів / ветеранок війни у суспільному житті, зокрема їх економічної активності та досягнення гідного рівня добробуту. Для цього необхідно розробити чіткі механізми залучення осіб означеної категорії до суспільного життя цивільної спільноти (Гордієнко, 2021, с. 14).

Особливу роль у процесі реінтеграції ветеранів / ветеранок війни відіграють інформаційні технології, що спрямовані на надання ветеранам / ветеранкам повної, своєчасної та цілісної інформації про їхні права та права членів їх родин, про види соціальних послуг (із переліками документів, необхідних для їх одержання, адресами і контактами надавачів), які вони можуть отримати, про можливості перекваліфікації чи здобуття освіти для подальшого працевлаштування та власне надання освітніх послуг, а також налагодження комунікації в соціальних спільнотах тощо (Карачинський, 2024). На жаль, в Україні поки не існує платформи, де було б зібрано повну й достовірну інформацію про можливості реінтеграції ветеранів / ветеранок війни в цивільний соціум, але

сподіваємось, що це справа недалекого майбутнього.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Відрадно, що проблема соціальної реінтеграції ветеранів / ветеранок війни дедалі частіше стає предметом наукових досліджень. Механізми реалізації державної політики соціального захисту учасників бойових дій проаналізував Є. Гордієнко (3). Теоретичні та методичні основи реабілітації військовослужбовців-учасників бойових дій в системі соціальних служб дослідив Ю. Бриндіков (2). Зміст соціальної підтримки ветеранів / ветеранок російсько-української війни та членів їхніх сімей у воєнний та повоєнний час обґрунтували Д. Бирик, Н. Горішна, І. Криницька, Г. Слосанська (7). Інноваційні соціальні технології у роботі з учасниками бойових дій схарактеризували М. Макар та І. Шапошникова (9). Сучасні методи психологічної реабілітації та соціальної підтримки військовослужбовців Збройних Сил описав О. Карачинський (4). Шляхи вдосконалення соціальної та психологічної реабілітації учасників антитерористичної операції обґрунтувала Є. Ковальова (5). Міжнародний досвід організації соціального захисту ветеранів війни проаналізував Р. Шевченко (10). Незважаючи на широкий спектр досліджень, присвячених проблемі повернення до цивільного життя ветеранів / ветеранок війни, досліджень використання інформаційних технологій у процесі реінтеграції ветеранів у соціум майже немає. Саме це, а також актуальність проблеми і зумовило вибір нами предмету нашого дослідження.

Мета дослідження полягає в обґрунтуванні ролі інформаційних технологій у процесі реінтеграції ветеранів / ветеранок війни в цивільне життя та розробці рекомендацій фахівцям супроводу осіб означеної категорії щодо використання цих технологій під час надання допомоги.

Виклад основного матеріалу дослідження. Маємо визнати, що, незважаючи на

одинадцятий рік проведення росією в нашій державі загарбницької війни та третій рік від початку повномасштабного вторгнення, що призвело до окупації значної частини територій, масових вбивств і каліцтв захисників й цивільного населення, в Україні до цього часу відсутнє законодавче визначення поняття «повернення ветеранів / ветеранок до цивільного життя» (Адаптація, 2024). У міжнародній практиці під цим поняттям розуміють складний процес, який дає можливість ветерану / ветеранці відновити його/її економічні, соціальні (у тому числі – сімейні) зв'язки, необхідні для включення особи в цивільне життя (Шевченко, 2024). Ми ж бачимо цей процес як цілеспрямовану, системну, чітко структуровану роботу органів державної влади та місцевого самоврядування, представників громадськості й інших учасників, спрямовану на підготовку сімей і громад до повернення ветеранів / ветеранок із війни до мирного цивільного життя, їх адаптацію та реабілітацію, а також на здобуття ветеранами / ветеранками освіти (перекваліфікацію), працевлаштування чи відкриття власного бізнесу.

Розвиток інформаційних технологій відкрив нові можливості для використання їх у соціальній роботі з ветеранами / ветеранками. Виявлено, що саме інформаційні технології стають все більш популярними інструментами при наданні соціальних послуг (Соціальний, 2016, с. 8).

Перш за все розглянемо використання інформаційних технологій у наданні ветеранам/ветеранам війни інформаційних послуг, які передбачають отримання інформації, необхідної для їх соціальних адаптації, реабілітації чи реінтеграції; розповсюдження просвітницьких та культурно-освітніх знань (просвітницькі послуги); поширення об'єктивної інформації про види соціальних послуг, формування ставлення суспільства до соціальних проблем (рекламно-пропагандистські послуги). Інформаційні послуги є важливою складовою у наданні соціальної допомоги ветеранам / ветеранкам і їх сім'ям. Інформаційні послуги надаються за кількома напрямками: інформація про функціонування закладів, які можуть надати послуги ветеранам / ветеранкам та їх сім'ям; інформація про види послуг, які надаються ветера-

нам / ветеранкам; інформація про послуги, які надаються членам їх сімей (Слозанська, 2023, с. 52–53).

Окрім надання інформаційних послуг, інформаційні технології використовуються для:

- оцінки потреб ветерана / ветеранки війни у наданні йому/їй соціальної допомоги, що є основою планування заходів та пристосування наявних у громаді ресурсів до наявних потреб. Результати оцінювання мають бути узагальнені та представлені у вигляді звіту;

- картування наявних послуг із соціальної допомоги ветеранам / ветеранкам, що значно підвищує їхню доступність. Вважаємо, що карта повинна: розміщуватись на офіційному сайті громади, в легкодоступному місці; бути доведена до відома всіх осіб, які потенційно контактують із ветеранами, уміють надавати базову допомогу та можуть робити адресне направлення; регулярно оновлюватися і підтримуватися;

- комплексної оцінки ресурсів, спрямованих (чи тих, які можуть бути спрямовані в майбутньому) на надання послуг ветеранам / ветеранкам і включені у карту соціальних послуг. Оцінка ресурсів допоможе виявити можливості громади щодо задоволення потреб ветеранів / ветеранок війни та їх родин;

- розвитку місцевих програм підтримки соціальних чинників психічного здоров'я ветеранів / ветеранок – програм поліпшення матеріального добробуту ветеранів / ветеранок, їх працевлаштування, умов проживання, доступу їх до всіх необхідних послуг, що позитивно впливатиме на стан їхнього психічного здоров'я;

- використання цифрових платформ для соціальної терапії та підтримки ветеранів / ветеранок. Цей інструмент корисний для самопомоги, та надає ветеранам засоби для управління своїми психологічними станами, а також забезпечує доступ до ресурсів і спільнот, які можуть допомогти у їхньому одужанні;

- застосування технологій ігрової терапії та віртуальної реальності, що використовується для створення симульованих середовищ, які допомагають ветеранам / ветеранкам працювати над власними травмами у контрольованих, безпечних умовах;

- використання сенсорних технологій, які дають змогу відстежувати фізичний стан особи, різні фізіологічні показники та поведінку для

стеження за перебігом реабілітаційних процесів і оцінкою їх ефективності;

- роботи у соціальних мережах та групах взаємопідтримки, як у спеціалізованих онлайн-спільнотах і групах підтримки забезпечують ветеранам / ветеранкам місце для обміну досвідом і отримання підтримки від однодумців, що сприяє більш якійсній їх соціальній реінтеграції;

- онлайн-навчальних (освітніх) курсів та програм професійної перекваліфікації, які для багатьох ветеранів / ветеранок стають важливими у пошуку нової ролі в цивільному житті. Онлайн-освіта і курси перекваліфікації можуть допомогти їм адаптуватися до нових професійних сфер (Ковальова, 2016; Шевченко, 2016, с. 188) та ін.

Важливе значення для використання інформаційних технологій у соціальній роботі з ветеранами / ветеранками війни має формування в Україні єдиного інформаційного простору соціальної сфери, що суттєво полегшить оформлення всіх видів соціальної допомоги і пільг, оскільки ветерану для отримання допомоги потрібно буде надати тільки паспорт, а решту необхідної документації фахівці соціальної сфери зможуть отримати за допомогою нової експериментальної системи. Впровадження єдиного інформаційного простору соціальної сфери в Україні дозволить перейти до адресного надання соціальної допомоги ветеранам / ветеранкам, сприятиме більшій ефективності та кращій якості надання їм соціальних послуг, підвищить державний контроль за цільовим використанням виділених на соціальні цілі бюджетних коштів (Про статус, 2016). Застосування інформаційних технологій соціальними працівниками у професійній діяль-

ності спрямовано на вирішення таких соціальних суспільно значущих проблем, як соціальна допомога ветеранам/ветеранам війни; надання їм інформаційних соціальних послуг; їх соціальну адаптацію та реабілітацію; працевлаштування; автоматизацію управлінської діяльності; соціальне прогнозування і проектування (Бриндіков, 2018, с. 56).

Висновки і перспективи подальших досліджень. Інформаційні технології реінтеграції ветеранів / ветеранок війни – це широкий спектр новітніх технологічних рішень, які застосовуються в соціальній роботі для підтримки і поліпшення якості життя ветеранів / ветеранок, що потребують фахової допомоги у процесі реінтеграції в соціум через фізичні, психологічні або соціальні виклики, пов'язані з їх участю в бойових діях. Ці технології мають на меті не тільки полегшити процес відновлення, але й активно включати особу у соціальне життя, забезпечуючи її більш ефективну і цілісну реінтеграцію. Сучасні інформаційні технології надають фахівцям із соціальної роботи та ветеранам / ветеранкам війни найрізноманітніші інструменти для ефективної реабілітації та соціальної реінтеграції. Завдяки цим технологіям, соціальна робота з ветеранами / ветеранками війни стає більш гнучкою, доступною та ефективною, відкриваючи нові перспективи для їх швидкої та якісної реінтеграції у суспільство.

У перспективі вважаємо за необхідне дослідити закордонний досвід використання інформаційних технологій у процесі реінтеграції ветеранів військової служби у цивільний соціум з метою імплементації кращих його зразків в Україні.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Адаптація ветеранів війни до мирного життя: помічник ветерана. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentarij-ekspertiv/adaptatsiyaveteraniv-viynu-do-myrnoho-zhyttya-pomichnyk-veterana>
2. Бриндіков Ю. Л. Реабілітація військовослужбовців-учасників бойових дій в системі соціальних служб: теоретико-методичні основи. *Монографія*. Хмельницький: Вид-во «Поліграфіст», 2018. 372 с.
3. Гордієнко Є. П. Механізми реалізації державної політики соціального захисту учасників бойових дій в Україні // *Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії з публічного управління та адміністрування за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»*. Харківський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України, Харків, 2021. 296 с.
4. Карачинський О. А. Аналіз інноваційних методів роботи з військовослужбовцями Збройних Сил України: психологічна реабілітація та соціальна підтримка. *Соціальні науки: перспективи та інновації*, 2024. №2. URL: <https://sspi.com.ua/index.php/journal/article/view/11/9>

5. Ковальова Є. П. Шляхи вдосконалення соціальної та психологічної реабілітації учасників АТО в Україні. *Публічне управління в Україні: стратегія реформ: зб. тез наук.-практ. конф. за підсумками стажування 222 слухачів, 28 вересня 2016 р.* Харків. URL: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/conf/2016-3/index.html>
6. Попов О. А. Інформаційні технології в соціальній роботі. *Методичні рекомендації*. Чернівці, 2024. 38 с.
7. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту. Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12#Text>
8. Слозанська Г., Горішна Н., Бибик Д., Криницька І. Соціальна підтримка ветеранів/ветераном російсько-української війни та членів їхніх сімей у воєнний та повоєнний час // *Social Work and Education*. Vol. 10. No. 1. P. 47–62. DOI : 10.25128/2520-6230.23.1.5
9. Соціальний захист учасників бойових дій. Кращі практики. / *Європейський інформаційно-дослідний центр*. Київ, 2016. 14 с.
10. Шапошникова І. В., Макар М. М. Інноваційні соціальні технології у роботі з учасниками бойових дій. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: педагогіка та психологія*, 2024. 3. URL: <https://doi.org/10.54929/2786-9199-2024-3-03-01>
11. Шевченко Р. П. Інноваційні підходи до організації соціального захисту ветеранів війни: міжнародний досвід. *Інвестиції: практика та досвід*, 3, 2024. С. 184–188. DOI: 10.32702/2306-6814.2024.3.184.

REFERENCES:

1. *Adaptatsiia veteraniv viiny do myrnoho zhyttia: pomichnyk veterana (2023) [Adaptation of war veterans to peaceful life: a veteran's assistant]*. Retrieved from <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/adaptatsiyaveteraniv-viynyno-myrynoho-zhyttya-pomichnyk-veterana> [in Ukrainian].
2. Bryndikov, Y. L. (2018). *Reabilitatsiia viiskovosluzhbovtsiv-uchasnikiv bojovih diy v sistemi sotsialnih sluzhb: teoretiko-metodichni osnovi. Monografiya. [Rehabilitation of servicemen participating in hostilities in the system of social services: theoretical and methodological foundations [Monograph]]*. Khmelnytskyi: Polygrafist, 372 p. [in Ukrainian].
3. Gordienko, E. P. (2021). *Mehanizmy realizatsii derzhavnoi politiki sotsialnogo zahystu uchastnikiv bojovih diy v Ukrainy [Mechanisms of implementation of the state policy of social protection of combatants in Ukraine]*// *Disertatsiya na здобuttia naukovoogo stupenia doktora filosofii z publichnogo upravlinnia ta administruvannia za spetsialnistu 281 «Publichne upravlinnia ta administruvannia»/Kharkivskiy regionalniy institute derzhavnogo upravlinnia pri Prezidentovi Ukrainy, Kharkiv.296.* [in Ukrainian].
4. Karachynskiy, O. A. (2024). *Analiz innovatsiinykh metodiv roboty z viiskovosluzhbovtsiamy Zbroinykh Syl Ukrainy: psikhologichna reabilitatsiia ta sotsialna pidtrymka [Analysis of innovative methods of working with servicemen of the Armed Forces of Ukraine: psychological rehabilitation and social support]*. *Sotsialni nauky: perspektyvy ta innovatsii*. Retrieved from: <https://sspi.com.ua/index.php/journal/article/view/11/9> [in Ukrainian].
5. Kovaleva E. P. (2016). *Shliahi vdoskonalennia sotsialnoi ta psihologichnoi reabilitatsii uchastnikiv ATO v Ukraini [Ways to improve social and psychological rehabilitation of ATO participants in Ukraine]*. *Publichne upravlinnia v Ukraini: strategiya reform: zb. tez nauk.-practic.conf. za pidsumkami stazhuvannia 222 sluhachiv, 28 veresnia. Kharkiv*. URL: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/conf/2016-3/index.html> [in Ukrainian].
6. Popov, O. A. (2024). *Informatsiini tehnologii v sotsialniy roboti. Metodichni rekomendatsii. [Information technologies in social work. Methodical recommendations]*. *Chernivtsi*. 38. [in Ukrainian].
7. *Pro status veteraniv viiny, harantii yikh sotsialnoho zakhystu : Zakon Ukrainy vid 22 zhovtnia 1993 roku № 3551-XII [On the status of war veterans, guarantees of their social protection: Law Of Ukraine dated October 22, 1993 No. 3551-XII]*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12#Text> [in Ukrainian].
8. Slozanska, H., Horishna, N., Bybyk, D., Krynytska, I. (2023). *Sotsialna pidtrymka veteraniv/veteranok rosiiskoukrainskoi viiny ta yikh simei u voiennyi ta povoienni chas [Social support of veterans of the Russian-Ukrainian war and their families during the war and post-war period]*. *Social Work and Education*, 10 (1), 47–62. DOI: <https://doi.org/10.25128/2520-6230.23.1.5> [in Ukrainian].
9. *Sotsialniy zahist uchastnikiv bojovih diy. Krashchi praktiki. (2016).[Social protection of combatants. Best practices].Evropeiskiy informatsiyno-doslidniy tsentr. Kyiv.14.* [in Ukrainian].
10. Shaposhnikova, I. V., Makar, M. M. (2024). *Innovatsiini sotsialni tehnologii u roboti z uchastnikami bojovih diy [Innovative social technologies in working with combatants]*. *Problemi suchasnih transformatsiy. Seriya: pedagogika ta psichologia*, (3). URL: <https://doi.org/10.54929/2786-9199-2024-3-03-01> [in Ukrainian].
11. Shevchenko, R. P. (2024). *Innovatsiini pidkhody do orhanizatsii sotsialnoho zakhystu veteraniv viiny: mizhnarodniy dosvid [Innovative approaches to the organization of social protection of war veterans: international experience]*. *Investitsii: praktyka ta dosvid*. 3. 184–188. DOI: 10.32702/2306-6814.2024.3.184 [in Ukrainian].